

ਗਰਬੀ ਅਗਰਬੱਤੀ

(ਗ਼زل پراگا)
(ਗਜਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

جسوندرا
ਜਸਵਿੰਦਰ

نوویپ جھونیر
آلتھا:

آرٹھی

ਅਗਰਬੱਤੀ

جسوندرا

ਜਸਵਿੰਦਰ

اگر بیٹی

ایسے قلم توں:-

کالے حرفاں دی لوء (غزل پراگا) 1996

کلی ریت دے ورقتے (غزل پراگا) 2002

اگر بیتی

(غزل پراگا)

جسوندر

اُلْتھا: نو دیپ جھونیر

Agarbati

Ghazal's by

Jaswinder

surrey (Canada)

+1 778 953 2774

jaswinderdandiwal@gmail.com

Translator

Navdeep Jhunir

Jhunir (mansa)

Punjab India

9876968193

nav.jhunir@gmail.com

اویتوج دے ناں...

غزلیں اب تک شراب پیتی تھیں
نیم کا رس پلا رہے ہیں ہم
(بشیر بدر)

فہرست

10	کیوں کیہ کویں (اپنے بول)
16	اسیں دل چھڈ گئے ہوئے
18	سُنیاں خودی توں بے خودی تیکر
19	زلزلے دھرتی دے
20	اُچے ٹپے توں
22	اگ ہے، پانی ہے
23	میں ایہناں بے جان صفیاں
24	اساڈے رُتیاں نوں دیکھ
25	اگے راہی راہ پچھدے
27	چن اسمان 'چ کمد ا
28	ادھورے رہ گئے چاواں نوں
29	منج توں کہو جیہانا ٹک
31	پگانی جوہ 'چ
32	فصیلاں کول بھاویں
33	اے وی بہت سارے
35	بڑا اوکھا ہے جینا
36	جیوندے رہن دا
37	ہنھیرا ہو گیا تاں
39	ہورتھاں ڈگی ہے نکلی
40	سوچاں دی اگ اندر
41	تیرے خیال دامنوں سرور
43	دل دے بلور 'چوں
44	دل دی اداس پرت نوں
45	چن تاں کھنوالیا
46	گردش توں اکھ بچا کے

47	شام نوں درویش پنچھی
48	ہریک قطرے دے وچ نے خطرے
50	جنگل 'چ لکیا جال
51	کس طرحاں دی واڑا وہ
52	دنیا بھر دا نک سنک
53	باریں برسیں کھٹن گیا سی
54	بے ٹھلھ نہ سکدے
56	اینی خاموشی نہیں چنگی
57	انکے ہوئے ہاں
58	تیرے امبر 'چ مینوں
60	جہان پھیر ہی ہو یگا
61	گجھ اس طرحاں ہاں
62	دھڑکنا سا ہاں دی
63	ایہہ بے زبان برکھ
64	درد دی پستک
66	کوئی منظر نہیں ہن
68	میری تھاویں لوک جو
69	بھجی ہنچھو اں نال سی
71	اس دے اندر کروٹاں
73	میرے ویٹھے 'چ ستم
74	ملا کے لفظاں 'چ
75	ختم ہو جاواں گے
77	مسئلہ ہے میرا
79	پنڈ دیاں منزلاں
80	کچ دیاں رے-ریتاں
82	نیرنتر وہ رہا
83	ایہہ کبھی پت جھڑ ہے

کیوں کیہ کوں

میں غزل کیوں لکھدا ہاں؟

اس سوال دا جواب تلاشدا ہاں تاں سرودی شاعری دا اوہ زرنتر سلسلہ ذہن 'وچ آؤندا ہے جو صدیاں توں پنجاب دی مٹی وچ رچیا ویا ہے۔ اس سرودی کا وچ پر مپرا وچ ہی پنجابی غزل دے بیج پئے نیں۔ بھائیں روپک پکھوں ایہہ ودھاعر بی فارسی توں آئی ہے پر پنجابی وچ آکے عروض دیاں اوہ بحر اں ہی مقبول ہوئیاں جو ساڈی نظم دے سرتال نال میل کھاندیاں ہن۔ پنجابی غزل وچ دیسی چھنداں دی آمد نے اس نوں ہور امیری بخشی۔ سو پنجابی غزل دی وتھتے کتھ پنجابیت دے رنگ وچ رنگی ہوئی ہے۔

اک شعر دے محدود لفظاں 'وچ وڈے ارتھ پیدا کرن دی گل مینوں ٹمب دی ہے۔ میں غزل دی، پھل دی پتی نال ہیرے دا چکر کٹن دی طاقت دا قائل ہاں۔ غزل دے شعراں وچ انیک رنگاں، ترنگاں، بلندیاں، گہرائیاں دے کولاج بندے ہن جو چرستھائی اثر چھڈ دے ہن۔ غزل دے شعر، پاٹھک من دی تڑپدی ریت دی پیاس بجھاؤندے ہوئے اس دی تیرتا نوں نویں سروں تکھی کردے جان دے نے اتے اخیر وچ زندگی دے گچھے بھید اُجاگر کرن والے سکون اتے تڑپ دے ملوئیں احساس نوں چکھے بچدے ہن۔

قدرت دی ہر حرکت کسے خاص لے وچ واپر رہی ہے۔ ساہ لینا، دل دی دھڑکن، رگاں 'وچ دوڑ دا لہو سبھ لے وچ ہے۔ قدرت دی ایہہ سرتال جدوں شاعری وچ آؤندی ہے تاں ایہہ غزل وچ سکھر لے مقام اتے ہوندی ہے۔

غزل نال گہرا گاو ہون دے باوجود نظم دے ہورز وپاں دی سمر تھا بارے مینوں کوئی
 شک نہیں۔ سگوں میں چنگی نظم سمیت گل ادب توں ہی اثر گرہن کردا ہاں، جو میری غزل
 سر جنا وچ مددگار ہوندا ہے۔ اس ودھانوں اپنا ونا میری اپنی سچ چون ہے، کیونکہ ہور
 ودھاواں نالوں غزل میری پر کرتی دے زیادہ انوکول ہے۔

میں غزل وچ کیہ لکھدا ہاں؟

ایتھے اک شعر درج کر رہا ہاں:

جو نہ دیہی نال سڑدے، حشر تک جو رہن بلدے
 اوہناں زخماں دی شناخت خاطر لکھ رہا ہاں
 ایہہ زخم پورے اتہاسک کال وچ مانوتا دی ہونی سمیت گل کائنات دے نے۔
 انسان ہر واپرے جاں واپر رہے ورتارے 'چوں ایہناں دی شناخت کرن اتے ایہناں نوں
 بھرن لئی یتن شیل رہندا ہے۔ سمکالی ہتھارتھ دے نال نال انسان اتے پر کرتی دے
 سمبندھاں دوندھاں دے انیک پسا میرے وشے بندے نے۔ میری غزل کاری وچ اپنے
 آپ نال اتے اپنے ماحول نال زرنتر سنواد چلدا رہندا ہے۔ انسان نوں حاشیئے تے دھک
 کے املت ہرس دا بھارو ہو جانا مینوں ات پریشان کردا ہے۔ اس امانوی ورتارے وچ بندے
 دی بے بسی وی میری سنویدنا دا انگ بندی ہے:

فصیلاں کول بھاویں درد اپنا پھولدا ہووے

کوئی پتھر تاں اس خنڈر دے اندر بولدا ہووے

وتپنے دیوے تے اعتراض کرنا روشنی اتے

رات دے سوداگراں دا ایہہ وی کیہ دستور ہویا

جڑے نہ رزق جے تاں آلھنے چھڈ پنچھی وی
گھراں دے ارتھ کیہ رہندے جدوں چلھیاں 'بچ گھاہ ہستے

انسان دی اتھاہ تخلیقی طاقت وچ میرا گہرا وشواش ہے۔ تباہی وچ نویں اُساری دے
بچ ہوندے نے اتے اُداسی وچوں نویں اُمید جمدی ہے۔

میری مٹی وچ اُگے پھل نے مُرجھا گئے تاں کیہ
جو خوشبو رہ گئی کچھے نہ اج جانی نہ کل جانی
دل دریا سمندروں ڈونگھے... بندے دے من دیاں دشاواں کون جان سکیا ہے۔
؟ دجگا دی تہاں دی پورتی لئی ایہہ کتھے کتھے نہیں بھٹکدا۔ ایہہ جیون دی چاہت پال دیاں
محبت اتے کزنادے کھنہاں آسرے دکھاں سکھاں دے اسمان گاہندا رہندا ہے۔ سنجوگ
ویوگ نال نال چلدے نے:

تیری وداعی بعد میں سنہلدا کس طرحاں
ہلدی سی ایہہ زمین وی ہلدے رومال نال

اجیہے بہت سارے احساس میری غزل دی زمین وچ اُگدے رہندے نے۔ اک
شعر دیاں دسدیاں تے اندسدیاں کئی پرتاں ہو سکدیاں نے اتے پاٹھک اپنے نظریے
انوسار ارتھاں دی تلاش کردا ہے۔

میری غزل وچ کیہ ہے، کیہ ہونا چاہیدا ہے، اسدا ٹھیک زرناتاں سوجھوان پاٹھک
تے ودوان ہی کر سکدے نے۔ میری سنویدنا میتھوں جو لکھو اوندی ہے، صرف اوہ ہی
لکھدا ہاں۔ لکھن ویلے مانوی ہوندناں جڑے انیک سوال میرے ساہمنے ہوندے نے:

کیہ، کون، کتھے، کس طرحاں، کہڑا، کدوں، کیویں
سارے سفر 'بچ تر رہے کنے سوال نال

میں غزل کیوں لکھدا ہاں ؟

کوی دے اردھ چیتن من 'چ نظم دے بیج ہمیشہ پئے ہوندے نے۔ باہری جاں اندرونی ورتاریاں دے روبروتاں ہر کوئی ہوندا ہے پر کوی من اُتے ایہہ الگ پر بھاو پاؤندے نے۔ کوی چیزاں دے آر پار دیکھدا ہے۔ کئی وار کسے سادھارن گل گھٹنا جاں درش نال نظم دا بیج پنگر پیندا ہے۔ اس دے مکمل پودا بنن تک کوی کئی تناواں، اُتراواں، چڑاواں 'چوں گزردا ہے اتے اس تناؤ توں ملتی لئی سر جنتمک ماحول دی تلاش و بیج رہندا ہے۔ میرے لئی اجیہا ماحول عام طور 'تے رات ویلے ہوندا ہے۔ من مستک اُتے خاص قسم دا نظمیا ماحول چھایا ہووے تاں خیالاں دی جگمگ ہوندی ہے۔ لفظاں دے جگنوں اپنی لے دی لوء ۱ سمیت آؤندے نے۔ زندگی 'بیج ہنڈھایا، پڑھیا و چاریا انوبھو کاؤ۔ احساس نوں مارگ دکھاؤندا ہے اتے شعر روپ دھاردے نے۔ اک وار من پسند شعر لکھیا جاوے تاں اودوں تک آنند مئی چھٹپٹا ہٹ دا عالم جاری رہندا ہے جدوں تک غزل پوری نہیں ہو جاندی۔ اس پر کر یا و بیج کئی دن وی لگت سکدے نے۔ اجیہا بہت گھٹت ہو یا ہے جدوں لکھیا ہو یا شعر سالاں بدھی بغیر غزل توں رہے۔ بس اکو مطلع یاد آ رہا ہے جس دی غزل پوری کرن بارے دس سال بعد سوچیا، اوہ ایوں ہے:

اگ ہے ، پانی ہے ، ایہہ آکاش ہے جاں پون ہے

میرے چیتن تے اچیتن دے وچالے کون ہے

میں سنجی کاؤ۔ پر میرا نوں اپنی استاد مندا ہاں۔ بچپن توں ہی سرودی کوتا پرتی کھچ نے عروضی باریکیاں سمجھیاں میرے لئی آسان کر دتیاں۔ بحراں و بیج نویں تے اوپرے تجربے کرنے مینوں پسند نہیں، کیونکہ بحر میرے لئی احساس دے پرگٹاؤے دامادھیم ماتر ہے۔ محض سلپکاری دی ادھیڑ بن نال خیال دی سدت پتلی پین دا تو خلا بنیا رہندا ہے۔

اپنی غزل دا پہلا آلوچک میں آپ ہوندا ہاں۔ وچا ردی سپشتتا، سچا رنکھتا، بھاشادی تازگی اتے مولکتا دا خیال رکھدا ہاں۔ غزل پوری ہون اُپرنت اکائیاں تے نظر ثانی کردا ہاں۔ دوستاں دی نیک رائے دی قدر کردا ہاں۔ پھیروی سنپورن تا دا کوئی دعویٰ نہیں۔

غزل سر جنادے پورے سفر دوران میں کدے کاہلی نہیں کیتی۔ جووی لکھیا، اپنی سچ چال قائم رکھدیاں ہی لکھیا۔ شاعری دا کوئی الہام نہیں ہوندا اتے آمدوی روز روز نہیں ہوندی۔ مینوں سچ انداز وچ غزل لکھ کے عجیب قسم دی سٹشٹی اتے تڑپ برابر ملدیاں نے:

میری غزل دے دل 'چ اوہ سارے ہی لہہ گئے
 روکے سی جھڑے تیر میں شباں دی ڈھال نال
 ایہہ غزل پراگا اگر بتی پیش کردیاں ایوں محسوس ہو رہا ہے جیویں زندگی دے انو بھو
 'چوں ملی شبد سنویدنا دی دات وچ اپنے رنگ بھر کے واپس پرتا رہا ہو واں۔
 میں جو لکھیا روح دی لپی وچ لکھیا ہے یارو
 پیش تہاڈی خدمت وچ نے دل دے سوہے ورقے

۔ جسو ندر

ساڑ کہ میرا لہو مہکاں فضا وِچ ونڈدی
میرے اندر دُح رہی ایہہ اگریتی گون ہے

اسیں دل چھڈ گئے ہوئے اجیہا وی نہیں لگدا
پتہ نہیں پھیر کیوں ساڈا کتے وی جی نہیں لگدا

کدے لگدے نے تارے، پُھل، پنچھی آپنے ورگے
کدے شیشے 'چ اپنا عکس اپنا ہی نہیں لگدا

کیویں اک نام دیئے اس 'چ سبھ رشتے سموئے نے
لہو وچ درد جو گھلیا ہے، ساڈا کیہ نہیں لگدا

کسے نوں جگ رہی ہر چیز 'چوں سورج نظر آوے
کسے نوں پنیاں دا چن وی اصلی نہیں لگدا

جدوں تک ہوش آؤندی کجھ نہیں بچدا سنبھالن نوں
پتہ مُٹھی اچوں کردی ریت دا چھیتی نہیں لگدا

چھڑے جد کمبنی خواہاں 'تج اُس ویلے سمجھ آؤندی
کہ پالا صرف گھلیاں باریاں وچدی نہیں لگدا

گھڑی وچ نقص ہے جاں وقت ہی بے وقت ہو چلیا
سویرا ہو گیا پر دن تاں چڑھیا ہی نہیں لگدا

سُنیاں خودی توں بے خودی تیکر کہانیاں
پھر وی میں زندگی دیاں رماں نہ جانیاں

دِسیاں سی خود نوں تیریاں نیناں 'چوں دیکھ کے
میرے ذہن 'چ اُلجھیاں جِیاں وی تانیاں

مُڑ مُڑ کے مینوں کر رہیں جھیلاں دے روبرو
حالے وی نہ توں میریاں تہاں پچھانیاں

مِلیا کسے وی یِگ 'چ نہ اِک پل سکون دا
کھنڈر لئے پھول میں تھہیاں وی چھانیاں

گردش 'چ کائنات ہے، تارے نے بے آرام
ہوندیاں مہان ہستیاں آخر نمانیاں

پنچھی وی سر توں لنگھ کے پہنچے ڈمیل تک
توں کیوں کھلو کے دیکھدیں پیڑاں پُرانیاں

زلزلے دھرتی دے چڑھدے جا رہے نیں انبراں 'تے
کوئی وی تارہ کدے وی ڈگ سکدا ہے گھراں 'تے

قافلہ لٹیا ہے کس نیں بحث ساری رات ہوئی
ساریاں ہی انگلاں ٹکیاں سویرے رہبراں 'تے

خواب معصوماں دے خرگوشا جہے ہوندے نیں یارو
مورتاں شیراں دیاں کیوں چھاپدے ہو چادراں 'تے

ایہہ جدوں وی چھکدا تاں میں جیویں سولی 'تے ہوواں
درد اوہ پنچھی ہے جسدا آلھنا ہے آندراں 'تے

مک ہی جانا سی جھگڑا، مل ہی جانی سی خدائی
جے کتے وشواس کر کے دیکھ لیندے کافراں 'تے

وقت سی بھارا تے اوہ رشتہ ہی ہولا پھل ورگا
دوش نہ پورن دا، نہ الزام کوئی سندرہاں 'تے

اُچّے ٹپے توں سُریلی تان سُن کے
وگت ہی مُردے نیں ہے گوپال تیرے
مکٹ لاه کے جے و جاؤندا بنسری توں
سارا جنگل جھومنا سی نال تیرے

پنچھیاں ورگا سداے دا قبیلہ
رزق اپنا نام تیرے کر رہا ہے
بہت گنجھلدار ہے تیرا طلسم
بہت ہی باریک نیں ایہہ جال تیرے

سَنکیاں جھیلاں 'بچ کیہ ہنساں دی ہونی
روڑ کھا کھا کے کدوں تک جین گے ایہہ
آؤن گے تے کرنن گے خالی کسے دِن
موتیاں دے نال لڈے تھال تیرے

کس طرحاں دا ہے بھلا ایہہ عہد تیرا
پھل تاں سبھ دے نے پر ایہہ شہد تیرا
گھیردے رہندے نیں بھیاں نوں یگاں توں
گنڈاں 'چوں اڈ کے کھیال تیرے

جل وی اوہی، پون وی اوہی، ریت اوہی
زخم وی اوہی تے سمدی رت اوہی
تیری شہ 'تے جو گروکھیتر 'چ چلے
بھر کے ہن وی وگن اوہی کھال تیرے

اوہی سینے، سینیاں وچ تیر اوہی
درد اوہی، درد دی تاثیر اوہی
فرق بس اپنا پیا کلنگ چ آ کے
بن گئے کورو وی بھائیوال تیرے

اگ ہے، پانی ہے، ایہہ آکاش ہے جاں پون ہے
میرے چیتن تے اچیتن دے وچالے کون ہے

من دیاں رتاں دے اس کولاج نوں کیہ ناں دیاں
میریاں اگھاں 'بچ اڈھا ہاڑھ اڈھا سون ہے

پیل پا کہ نچدنا تینوں بڑا مہنگا پیا
نچدیاں چھریاں 'بچ ہن مورا وے تیری دھون ہے

تیرے بخت ست توں زیادہ، تیرے ترلے توں ودھیک
پورنا اس کل گی گھوہ دی اچیری مون ہے

ساڑ کہ میرا لہو مہکاں فضا وچ ونڈدی
میرے اندر ڈھنچ رہی ایہہ اگرہتی گون ہے

میں ایہناں بے جان صفحیاں 'تے جو اکھر لکھ رہا ہاں
اپنے زندہ ہون دا پرمان پتر لکھ رہا ہاں

جو نہ دیہی نال سڑدے، حشر تک جو رہن بلدے
اوہناں زخماں دی شناخت کرن خاطر لکھ رہا ہاں

گھبھ گئی اڈی 'چ سی تاریخ جس دن سول بن کے
اوس دن توں شہر دی سولی دا منظر لکھ رہا ہاں

جس نوں سن کے کالجا وگدی ہوا دا پاٹیا سی
چنچ اوہ ہرنی دی ریگستان اندر لکھ رہا ہاں

سانبھ کے سینے 'چ پرلے پار دی اوہ بے قراری
میں جھناں دے قہر نوں کیلن دا منتر لکھ رہا ہاں

کس طرحاں دی بے بسی ہے تتلیاں پھلاں دے ہوندیاں
میں کدوں چاہندا ہاں لکھنا پھر وی کھنڈر لکھ رہا ہاں

اساڈے رُتیاں نوں دیکھ اندر لے گناہ ہتے
اسیں بے چین ہاں کہ کس لئی ایہہ خواجناہ ہتے

لکو کے پیر گھر وچ تھر پیا لے سفر اتے
مسافر دی سیانپ اتے بڑا جنگل دے راہ ہتے

ہوا کبھی تے لہراں سمٹیاں منظر ہی سی ایسا
جدوں ڈونگھی اداسی اچوں سمندر دے ملاح ہتے

جڑے نہ رزق بے تاں آکھنے چھڈ جان پنچھی وی
گھراں دے ارتھ کیہ رہندے جدوں چلھیاں 'چ گھاہ ہتے

کوئی تاں ہے جو مینوں اس طرحاں ہسن نہیں دیندا
چوہیں پھلکن 'چ پھل ہسن تے کتے وچ کپاہ ہتے

ہمیشہ آدمی سچ دے سامنتر نہیں رہندا
کدے اتر کے وی رووے، کدے ہو کے تباہ ہتے

اگے راہی راہ پُچھدے، ہُن پُچھدے کتھوں ساہ ملدے
اپنی روح دا پٹن بھالن جاندے روز ملاح ملدے

اوس گراں دی چرچہ تاں ہے پر کدھرے نہ راہ ملدے
جتھے آپاں اک دو بے دا خوف دِلاں توں لاه ملدے

بھل کے تانے بانے، درد پرانے، رب دے بھانے نوں
اک واری تاں یارو سانوں ہو کے بے پرواہ ملدے

گجھ زخماں دی ڈھونی تاں پیڑھی در پیڑھی ڈھنڈی ہے
گجھ مہمان اچانک آؤندے، کر کے نہ اطلاع ملدے

ماڑو تھل وِچ سْتے میرے ارماناں دے مرگاں نوں
خواباں دی جُوہ اندر اکثر ہی سرور اسگاہ ملدے

سُولی اُتے چڑدے لوک ہزاراں تے رُل جاندے نیں
اوہی بنے مسیحا جس نوں وی دو چار گواہ ملدے

چن اسمان 'چ کمداء، دیکھ غضب دا کھیل
جگدے دیوے پی رہے اک دوجے دا تیل

رشتے، رتجھاں، اتھرو ملن بازاروں عام
کیہ ہن درد **ویوگ** دا، کیہ روحاں دا میل

تھائیں کھڑھی اڈیکدی یاتریاں دی بھیر
لیہاں چھڈ اسمان 'تے دوڑ رہی ہے ریل

گھر دی حالت دیکھ کے ، بُھل کے رنگے خواب
بڈھے رُکھ اتے چڑھ گئی اِک گُراؤندی ویل

اج میری سنویدنا اوس گُڑی دے نام
میلے وِچ جو ٹولدی ستے عطر پھیل

اکھاں وِچ دُشواریاں، بُلھاں اتے گیت
سینے اندر جھاڑیاں، گل وِچ ہار ہمیل

دیکھ کے پتیاں تنکیاں کنڈیاں دے وِچکار
پانی پانی ہو گئی پُھلاں اتے پئی تریل

سوچاں وِچ منڈرا رہا اِک پنچھی بے چین
جسدے نینیں گردشاں، کھنبھاں پٹھ دُمیل

میں لوچاں اِس ڈال اتے پنچھی کرن کلول
توں سوچیں اِس ڈال دی بُنی خوب غلیل

اڈھورے رہ گئے چاواں نوں ہس کے ٹال چھڈاں گے
بھرے میلے نوں جد چھڈیا سلیقے نال چھڈاں گے

تیرا اے زندگی ایویں نہیں جنجال چھڈاں گے
جگر دی اک وچ کوئی کڑی تاں ڈھال چھڈاں گے

جدوں دھرتی 'چوں اٹھی ہوک چیرگی خلاواں نوں
اسیں اس ڈولدے اسمان نوں سنبھال چھڈاں گے

اساڈے عکس ایہہ کھنڈت کرے جد روبرو ہوئے
تیرے شیسے دے پانی نوں اسیں ہنگھال چھڈاں گے

اے وی عشق دی شدت لہو اندر سلامت ہے
گواچی پیڑ ڈاچی دی تھلاں 'چوں بھال چھڈاں گے

اے تاں رزق دی اوکھی چڑھائی روز چڑھدے ہاں
ملی جے ویہل آپاں وی کبوتر پال چھڈاں گے

منج تون کپھو جیہا نائک دکھایا جا رہا ہے
زخم دا کردار خنجر تون نبھایا جا رہا ہے

اک سُرلی تان دا وعدہ سی پھر ایہہ شور کاہدا
کیہ سنن آیا سی میں ایہہ کیہ سنایا جا رہا ہے

کس طرحاں دی جنگ ہے دونوں طرف میں آپ ہی ہاں
میںوں میرے نال کس گلوں لڑایا جا رہا ہے

خوف دو پٹی 'چِ اِکِ درویشِ جنگلِ دے صفحے' اتے
ترجمہ اگت دا درختاں توں کرایا جا رہا ہے

پاڑنے پانی پڑھایا جا رہا ہے پتھراں نوں
شیشیاں نوں ڈھنگ تڑکن دا سکھایا جا رہا ہے

رت کلیاں دی پلائی جا رہی ہے بھنوریاں نوں
تتلیاں نوں ماس پھلاں دا کھوایا جا رہا ہے

سُگدا لاوا، ندی تیزاب دی، اگت دا جزیرہ
میریاں نیندا 'چِ ایہہ کیہ کیہ چھپایا جا رہا ہے

دیویا توں سوچ تیرے ہوندیاں سورج توں چوری
قافلہ کرنا دا کدھر نوں لجايا جا رہا ہے

درد دی ندی وچ روز ڈبڈے ہاں اسیں تاں
روز سُنڈے ہاں کہ اس 'تے پُل بنایا جا رہا ہے

پگانی جوہ 'بچ سورج لبھدیاں ہی شام ڈھل جانی
تھاڈے آؤن تک ایہہ موم بتی وی پگھل جانی

غضب دی چیز ہے ایہہ زندگی توں چوسی رکھیں
ایہہ پارے دی ڈلی تیری ہتھیلی توں پھسل جانی

تسیں جذبات دی دھارا دا نقشہ واہ نہیں سکہے
لکیراں کھچدیاں ہی ایہہ ندی رستہ بدل جانی

تسیں جس آسرے چڑھدے ہو شہرت دی بلندی اتے
کسے نے کھچ لینی جاں اوہ پوڑی خود پھسل جانی

مسافر نوں کہو جے تھک گیا تاں گیت ہی گاوے
اوبدی آواز پھر بچدے سفر اتے نکل جانی

میری مٹی 'بچ اگے پھل جے مرجھا گئے تاں کیہ
جو خوشبو رہ گئی چکھے نہ اج جانی نہ کل جانی

فصیلاں کول بھاویں درد اپنا پھولدا ہووے
کوئی پتھر تاں اس کھنڈر دے اندر بولدا ہووے

کوئی ایداں وی پڑھدا ہے پرانے خط کئی واری
ہواواں وِچ گواچی مہک جداں ٹولدا ہووے

میں اس جنگل 'چ لبھدا ہاں کسے ایسے پرندے نوں
ہوا دے آلٹ جو اڈن لئی پر تولدا ہووے

ملے اوہ زخم جو خنجر نوں وی کر دیوے شرمندہ
ملے اوہ درد جو مہکاں لہو وِچ گھولدا ہووے

ایہہ کمبدی روشنی جو رات دے متھے 'تے پیندی ہے
کتے اپنا ہی تارہ نہ خلاء وِچ ڈولدا ہووے

بنے دیوار اک دوجے دے اگے ہمسفر ہن تاں
کوئی ایسا نہیں دِسدا جو رستہ کھولھدا ہووے

اے وی بہت سارے بیج پنگرن نوں مچدے نیں
بھلا ایہہ لوک مٹی گملیاں دی کیوں بدلدے نیں

ایہناں گلیاں 'بیج' حالے گھمدیاں ننگے بدن راتاں
تے بُرقے پہن کے اس شہر دے سورج نکلدے نیں

بڑا اعتراض ہے جنگل 'تے پت جھڑدے وکیلاں نوں
پناں منظور یوں ایہہ برکھ کیوں پتے بدلدے نیں

سفر وِج خواہشا اُسر نہ سورج گتی بدلے
نہ پرچھاویں ہی من مرضی دے آکاراں 'بیج' ڈھلدے نیں

بلے جے بین کوئی بے سُرے تاں چنڈے جنگل
رہے خاموش کیوں جد وی سُرے ساز بلدے نیں

جو ہٹ کے بھیر توں چلدا اکلا اوہ وی نہ ہوندا
ہزاراں قافلے سوچاں دے اُس دے نال چلدے نیں

توں دل دی جھیل وچ ڈگن نہ دے پتھر نموشی دے
ایہہ نہ پانی 'چ گھر دے نیں تے نہ مٹی 'چ گلدے نیں

توں معصوماں دیاں نینا 'چ ڈب کے پاک ہو سکدیں
ایہناں جھیلاں 'چ کاں وی ہنس بن بن کے نکلدے نیں

کدے دکھاں دے بھارے مینہہ 'چ وی نہ بھجیاں اکھاں
کدے اِکو کئی دے نال دل دریا اُچھلدے نیں

مجت دی سگندھی آسرے چلدے ہاں آپاں تاں
بتھیرے لوک نیں جو صرف پیراں نال چلدے نیں

بڑا اوکھا ہے جینا سر 'تے سو الزام لے کے
میں ہولا پھل ہو جاندا ہاں تیرا نام لے کے

گھروں چلے سی سکھ دی نیند دا سامان بھالن
گھراں نوں پرت آئے باہر دا گھرام لے کے

نمی سانجھی ہے گجھ زکھاں نے لئی اوڑ وچ وی
ہوا آئی ہے ڈھر جنگل 'چوں ایہہ پیغام لے کے

اوبدی پر بھات دے پنڈے 'تے چھالے پین گے ہی
جو راتیں سوں گیا سینے 'چ ڈھندی شام لے کے

میرے اتھاس 'چوں جگدے پلاں نوں سانجھنا سی
کرینگا کیہ توں میرا ڈکھ مئی انجام لے کے

چیوندے رہن دا کنا کو نل ہور دیاں
میں کیوں نہ وقت نوں دھر کے تلی 'تے بھور دیاں

میرے سفر 'چ ایہہ دیوار ہی نہ بن جاوے
تیرے **ویوگ** نوں پلکیں چھپا کے کھور دیاں

اے نہ چہک نی چڑیئے میرے بنیرے 'تے
ذرا کو ٹھہر میں واڈھو آوازاں تور دیاں

بغیر ڈور دے جس وچ پتنگ چڑھدے ن نہیں
تیری اڈار نوں انبر نواں نکور دیاں

ہریک حادثہ میرے لہو 'چوں لنگھدا اے
میں اپنی ہوش نوں کیوں نہ ذرا کو لور دیاں

میرے کلام 'چ جے جان ہوئی دس پنی
ہریک لفظ 'تے کاہتوں فضول زور دیاں

ہنھیرا ہو گیا تاں خوف کاہدا
چراغاں دا اے پرپوار جاگے
جے سورج سوں گیا تاں پھیر کیہ ہے
میرے متھے 'چج' اک سنسار جاگے

جدوں بھریا گیا رگ رگ 'چج' پارہ
جدوں رکھیا گیا سینے 'تے' آرا
جدوں لٹیا گیا بھنور سارا
اودوں جاگے وی تاں بے کار جاگے

جو ڈر کے رات توں روپوش ہويا
جو ڈر کے پون توں بے ہوش ہويا
جو ڈر کے شور توں خاموش ہويا
میری کوشش ہے اوہ فنکار جاگے

میں روح دے ساز توں مٹی اُتاراں
میں اک اک حرف نوں آواز ماراں
تیرے توں وارنا گیتاں دا وارا
تیری جھانجر دی بے چھنکار جاگے

اے پھلاں نوں اُگن دی مناہی
اے رنگاں نوں لے جاندے سپاہی
اودوں مہکن گیاں گل داؤدیاں وی
جدوں مٹی دے داعویدار جاگے

توں ایویں فکر موسم دا کریں نہ
توں ایویں شوخ لہراں توں ڈریں نہ
سمندر نوں وی آ جانا پسینہ
ملاحاں دے جدوں پتوار جاگے

ہور تھان ڈگی ہے نجلی، حادثہ تاں دور ہویا
پر میرے اندر وی کنا گجھ ہے چکنا چور ہویا

اک پرندے دے پتے 'تے اگت دے خط آون لگے
انت نوں اوہ آلھنا چھڈن لئی مجبور ہویا

خودنوں دھوکھا دے کے وی میں بچ نہیں سکدا سی تا نہی
سر لکونا ریت وچ مینوں نہیں منظور ہویا

رات اک ایسی وی آئی سی کہ میں رو وی نہ سکیا
برف سی خواہاں 'بچ پر ایہہ جسم سی تندور ہویا

توں اودوں کتھے سی جدوں میرا دل سی پھل ورگا
توں اودوں آئیں جدوں ایہہ مہکدا ناسور ہویا

پنڈ دے دانشوراں نہ دیکھیاں باریک تنداں
ستھ وچ کھ پتلیاں دا ناچ سی بھرپور ہویا

ویچنے دیوے اتے اعتراض کرنا روشنی اتے
رات دے سوداگراں دا ایہہ وی کیہ دستور ہویا

سوچاں دی اگ اندر اپنی رت وی ساڑن لکيا ہاں
اک امورت چہرے دے پھر نقش اگھاڑن لکيا ہاں

جس تے رکھے دیوے دی لوء پل وچ بھانبر بن جاندی
میں ایسی درگاہ دی اک اک اٹ اٹ اگھاڑن لکيا ہاں

نیا ایہہ کچا ہوویگا پر میرا تاں ہوویگا
سڑک بگانی چھڈ کے میں جو لیہا پاڑن لکيا ہاں

انبر تک ستاٹے وچ آوازاں چھڈاں، شور کراں
کیوں میں روح دا قرض ہواواں دے سر چاڑھن لکيا ہاں

اُس بوٹے تے پھٹ سکدی ہے میرے ناں دی لگر کدے
جس دے سکے پتے پیراں پٹھ لتاڑن لکيا ہاں

اک تاں انبروں ڈگیا ہاں تے دوجا ہاں پر پینا وی
تیجا زورو زور ہواواں نال وگاڑن لکيا ہاں

تیرے خیال دا مینوں سرور ایوں چڑھیا
چوہیں فقیرنوں آ کے وجد 'بچ حال پوے
خودی توں پارلا منظر کویں بیان کراں
دلاں دے دیس وِچ اکثر عقل دا کال پوے

میں اپنا سایہ وی خود توں الگ کر آیاں
ہوا دی جوں وِچ پئے کے ہی تیرے در آیاں
تے کاسہ اپنا گورکھ دے ٹلے دھر آیاں
متے ایہدے 'بچ مڑ کے موتیاں دا تھال پوے

اُننڈے خواب جو جھنجوڑ کے جگا لینے
بچا کے گھرن توں نینا 'بچ ایہہ سجا لینے
خیال رکھنا نینا دے مارو تھل اندر
جے اڈدی ریت ہے بارش وی تاں کمال پوے

کدے **ویوگ** دی سولی دا حُسن موہ لیندا
کدے مِلاپ وی پُھلاں توں مہک کھوہ لیندا
عجیب سلسلہ ہے زندگی دی کوتا دا
ہریک حرف ہی دل دے لہو دے نال پوے

سدیوی بول کوئی کنٹھ 'چوں رہاء کریئے
وصل دے ایس پل 'بچ بس ایہی دُعا کریئے
کہ پنچھیاں دے نال نال تیر نہ اڈن
کھلاری چوگ دے اُتے کدے نہ جال پوے

دل دے بلور 'چوں بڑے نکلن گے رنگ ہور
انبر 'چ اڈی جان دے اپنی پتنگ ہور

جت کے مرن دا جشن ہن کتھوں منائیں گا
گھر وچ وی توں اڈیکدی دیکھیں گا جنگ ہور

یاداں دے زہری ناگ توں ستے ہی رہن دے
جاگے تاں او سے زخم 'تے مارن گے ڈنگ ہور

خنجر کسے دے خون وچ ڈوبن دی لوڑ کیہ
چرچہ 'چ ہن تاں بہت نیں مارن دے ڈھنگ ہور

رتجھاں دے چھنہ خوب نیں سکدے نہیں کدے
دل دے پتال 'چوں رہے سمدی امنگ ہور

پتھراں دی مار نال ایہہ لہراں نہ مردیاں
اٹھدی ہے ہر ترنگ دے چکھے ترنگ ہور

دل دی اداس پرت نوں ایویں ہی پھولیا
کھوہاں دی غار نوں بھلاں کس نہیں ہے تولیا

ہنجنھواں دا لے جا مل تے گھر اپنے توں جاہ
میرے سرہانے بیٹھ کے توں بہت رو لیا

میری تپش توں پار اک ریتے دی جھیل سی
پانی سمجھ کے جس 'چ میں خود نوں ڈبو لیا

سمدی ہے کوئی اکھ تاں مڑ کے ہے جاگدا
اوہ زخم جو میں اپنے اندر لکو لیا

ڈرنا ہے کیہ جہان توں ڈردا ہاں اُس توں میں
میرے خلاف جو میرے سینے 'چوں بولیا

رکھن گے مینوں یاد اوہ پہنن توں بعد وی
پھلاں دے ہار وچ میں اک کنڈا پرو لیا

چند تاں گھنوا لیا متھے 'تے کنا شاندار
پھیر وی سینے 'بچ ہے اوویں دا اوویں اندھکار

بچدیاں ڈوراں سمیٹو ہن تاں ایہو ٹھیک ہے
اس ہنیری 'چوں نہیں مڑنی پنکاں دی قطار

بس ضمیراں ہی تسیں گروی کرو تے لے لو
سوکھیاں قسٹاں 'بچ مل جانڈے نیں رشتے بے شمار

وسٹراں دے وانگ چہرے وی بدل لینڈے نیں لوک
وسٹواں دے وانگ کردے بھاونواں دا وپار

ہن تسیں زرجیو چیزاں نال ہی دکھ سکھ کرو
زندگی نیلام کر کے گھر لیائے ہو بازار

کھہ کے جو آپس 'بچ جڑکن ایسے شیشے ہاں اسیں
بے وجہ ہی کر رہے پتھر اساڈا انتظار

دل 'بچ تیرے تانگھ ساڈے نال جے اڈن دی ہے
آپنی ہستی توں پہلاں فالتو مٹی اتار

گردش توں اکھ بچا کے، بوٹاں نوں گھر لکو کے
اس دور دے پرندے اڈدے نیں پر لکو کے

خواباں 'بچ روز بندے ٹبیاں نیں چیر لینے
اتھرو سرھانے پٹھاں رکھیا نہ کر لکو کے

اوہ رات دا مسافر، چن تاریاں توں چوری
خود نوں مخول کردا اندرلا ڈر لکو کے

غرضاء دی شہِ ملی تاں میرے خلاف ہویا
رکھیا جو خاص رشتہ میں عمر بھر لکو کے

جاں تاں مسیحا ہونوں مگر جا توں ہننے ہی
جاں پھر صلیب اپنی گھر وچ نہ دھر لکو کے

شام نوں درویش پنچھی جانگے کہڑے گھرے
کیسری نہیری اڈا کے لے گئی پتے ہرے

کالیاں پوناں اہے اک اک نوں سینسر کردیاں
پیاس نے برسات نوں جو خط لکھے دکھاں بھرے

کس طرحاں دا ہے تہاڈا کوش اس انوسار تاں
خاص ہی سرسیس نیں تے عام سر نیں ٹھیکرے

کیہ پتے اوہ سدھ کیہ کرنا ہے چاہندا اس طرحاں
چھاں دی پوجا کرن چکھوں پرکھ دی ہتیا کرے

ہور کیہ بچیا ہے جس دی بھال وچ پاگل ہوا
جیوندیاں دے ساہ پھرو لے مردیاں دے مقبرے

خوب ہے تیری کلا پر کر نہ اپنی وی کمال
نہ بنا زیتون دی پتی دوآلے اُسترے

بانس دی پوری 'چوں جہڑی پون کڈھدی ہے سہراں
بانس دا جنگل اُسے ہی پون دے وگنوں ڈرے

ہریک قطرے دے وِچ نیں خطرے
ہریک کنکے دے وِچ ہنیری
جلاں تھلاں دا سفر ہے میرا
تے بلبے دی ہے جوں میری

چگر 'چ کوئی ترنگ کبے
ترنگ اندر وجود تڑپے
سمجھ نہ آئی سیانیاں نوں
کہ چیز کھڑی ہے کس نے گھیری

ورولیاں دے قریب رہ کے
فضول داعوے جتا رہا ہاں
کہ تیری ریتے دی ڈھیری نالوں
ہے وڈی میری ایہہ ریت ڈھیری

انیک منظر ذہن 'چج بھاؤندے
ہزار یاداں دا من 'چج گھوزو
ایہو ہی حاصل ہے زندگی دا
سکون تھوڑا تڑپ بتھیری

ملاپ وچ وی **ویوگ** وچ وی
اوسے ہی شدت دے نال آؤندے
حساب داناں توں ہننجھواں دی
پھڑی گئی نہ ایہہ ہیرا پھیری

توں میری گودی 'چج کھیڈ دھیے
توں میرا دل نہ پھروں حالے
کہ ہوکیاں دی صلیب اُتے
اجے نہ لٹکن دی عمر تیری

جنگل 'چ لکيا جاں سي اينے کمال نال
تتلی اُلجھ کے رہ گئی چمبے دی ڈال نال

تیری ودعائی بعد میں سنہلدا کس طرحاں
پلدی سی ایہہ زمین وی پلدے رومال نال

من دے آکاش وچ کدے تن دی زمین اتے
ڈکھ سکھ دے شاہی قافلے چلدے نیں نال نال

تیرے مُرید اگ اتے تچے سی خوب پر
توں ہی سُراں نہ میلیاں خنجر دی تال نال

کیہ، کون، کتھے، کس طرحاں، کہڑا، کدوں، کوں
سارے سفر 'چ تھر رہے کئے سوال نال

میری غزل دے دل 'چ اوہ سارے ہی لہہ گئے
روکے سی جہڑے تیر میں لفظاں دی ڈھال نال

کس طرحاں دی واڑ اوہ جنگلاں دوالے کر گئے
ساویاں پرکھاں نوں اپنے ناں پتے وِسر گئے

اگ دی برسات وِچ پگھلن دا کنا خوف سی
آندراں کولوں پناہ منگن لئی خنجر گئے

بھیڑ دیواراں دی میرے گرد جڑدی جا رہی
لوک جو دروازیاں ورگے سی، اوہ کدھر گئے

کھٹ کے تارے جدوں اوہ پرت کے آئے گھریں
موم پتیاں دے پگھلدے ہنچھواں توں ڈر گئے

موہ دیاں فصلاں نموشی نال ہی مر جانیاں
لوک اپنی آتما دے کھیت گہنے دھر گئے

چھیل دے پانی 'تے تنہائی دا پہرہ ویکھ کے
ڈر گئے پنچھی، پیاسے ہون توں مکر گئے

میں صحیح ترتیب دے سکیا نہ اپنی ہوند نوں
چیس اک اٹھی تاں پنچے تے ہی پکھر گئے

دُنیا بھر دا نِک سَنک لوکیں بھرن مکاناں اندر
آخر یوہے ڈھو تر جانڈے قبرستاناں اندر

میری چھت اُتے وی اکثر ڈھوڑ اوہناں دی پیندی
جو وی تارے ٹنڈے ہوراں دے اسمان اندر

پھلاں دی تعریف کرن اوہ میرے گھر وِچ آ کے
اکھ بچا تیزاب ڈولھدے پر گلداناں اندر

سو فِکراں وِچ ڈُبا ساگر اندر اک جزیرہ
لِشک رہا اِک اتھرو ٹھلیا جد طوفاناں اندر

سینے وِچ قُفُنوس جیہا دل ہونا بہت ضروری
ڈِگنا پے سکدا ہے سِخراں توں ڈھلواناں اندر

اُڈنا ہووے تاں چاہت دے پر ہی کافی ہوندے
اُگنا ہووے تاں اُگ پیندے بیج چٹاناں اندر

باریں برسیں کھٹن گیا سی، کھٹن گیا نہ آیا
ماں وی بُھلیا، ماں بولی وی بُھلیا ماں دا جایا

پیراں پٹھاں اگ سی اپنی دل تک چھالے ہوئے
آخر تپدی مٹی چھڈ کے برقاں ول اوہ دھایا

سولی چڑھ پردیسی رُکھ توں پونڈ بتھیرے توڑے
روح نوں چڑھیا تاپ نہ ٹٹیا، ہویا ڈون سوایا

وطنوں آئی چٹھی سوویں وار پڑھن توں چکھوں
اتھرو پی کے اُس نے کوڑا پانی مونہہ نوں لایا

یاد بڑا 'ہیری' نوں آیا اوہ 'ہردیو' نیانا
سُفنے وِچ جد لاڈ لڈاؤندا دِسیا ارجن تایا

تِن دی پیاس بُجھی، من تڑپے، جڑھ اُکھڑی، پت پیلے
روز حساب کرے اوہ اٹھ کے کیہ کھویا کیہ پایا

جے ٹھل نہ سکدے تاں چپ رہو جی
تے پرت جاؤ تھیں گھراں نوں
آواز کنڈھیاں توں مار دے کیوں
سمندراں دے مسافراں نوں

پرائے انبر اچوں پنچھیاں دے
نہ خط ملن گے نہ خبر کوئی
میلیگی گونجاں دی وکئی ہی
اڈیک کردے سرووراں نوں

زمیں توں لے کے ستاریاں تک
اچاڑ توں سبھ نظاریاں تک
ذرا کو دھرتی وسپے خاطر
میلی نہ ڈھر دے مہاجراں نوں

خاموشی اپنی کہ ورقیاں نوں
عبارتاں دے وی ساہ نہ سُندے
ہے شور اپنا کہ اپنے ہی
سُخن نہ سُندے سُخوڑاں نوں

میں اوہناں لوکاں نوں جاندا ہاں
جہاں نوں لکیاں عجیب تہاں
کسے دے ہصے دی زہر پی کے
سکون دِندے جو آندراں نوں

میرے گراں دے سیانے شاعر
بنا کے رکھدے نہیں دوہیں پاسیں
کلام لکھدے نہیں مفلساں دا
سلام کردے نہیں تاجراں نوں

اپنی خاموشی نہیں چنگی گھلھ کے بولن ویلے
لفظاں توں کیہ اوہلا اپنا درد پھروں ویلے

مٹھی وچلے قید سمندر دی چننا سی تینوں
سرڈے جنگل اتے پانی دی گڑوی ڈولن ویلے

من دے ان گاہے انبر وچ تاں توں گھم پھر آئیں
کتھے سی ان تولى دھرتی دے دکھ تولن ویلے

گلیں باتیں کرن ووستھا دا اوہ پُرزہ پُرزہ
ڈر جانڈے پر اندر لے پیچاں نوں کھولن ویلے

منزل، مقصد، موت نوں اکثر بھل جاندا ہے بندہ
پیو دادے دیاں قبریں پیراں پٹھ مدھولن ویلے

دل دے ساگر اندر ڈونگھا لہہ کے وی کیہ ملنا
ساہ تیرا ٹٹ جانا اصلی وستو ٹولن ویلے

اٹکے ہوئے ہاں اک ہی نقطے اتے دیر توں
ہووے شروع ایہہ وارتا اک وار پھیر توں

آئے سی بن کے ڈوت اوہ پُیاں دے چن دے
دیوے اٹھا کے لے گئے گھر دی منڈیر توں

ڈکھاں دی پنڈ کھولھ نہ بُتاں دے ساہمنے
ایویں نہ موتی وار توں مٹی دے ڈھیر توں

اگے نیں تیرے دلداں چچھے نیں زلزلے
آؤندے جدوں وی حادثے آؤندے پھیر توں

ایداں نہ دن چڑھے کہ مینوں آکھنا پوے
چنگی سی کالی رات ہی ایسی سویر توں

تیرے انبر 'بچ مینوں پرندے نوں تاں
کھنہ کھولن دی بھاویں اجازت نہیں
میرے سینے 'بچ ایسا علاقہ وی ہے
جس علاقے 'بچ تیری حکومت نہیں

اس گراں دے اوّے ہی دستور نہیں
اتھے غرضاً دے رشتے ہی منظور نہیں
لے جا واپس محبت، وفا، دوستی
ایہناں چیزاں دی اتھے ضرورت نہیں

نیا دُور تیکر ہے ویرانگی
اس دے اوہلے لکے ہوئے طوفان وی
پھیر وی ایہہ سفر ملتوی کرن نوں
میں ذرا وی تیرے نال سہمت نہیں

آتما وِچ لکے ہوئے مجرم سنے
توں کوں جائیں گا آئینے ساہمنے
سچ دیکھن دی تیرے 'چ ہمت نہیں
جھوٹھ بولن دی شیشے نوں عادت نہیں

پون، پانی، اگن سارے گردش 'چ نیں
لوک خود نوں پچھانن دی کوشش 'چ نیں
عکس تکرے نیں جھیلاں 'چ جسمیں دے ہی
اصل تہاں دی کردے شناخت نہیں

جتھے رتجھاں دا چنباں کھڑے گھلھ کے
رنگ سارے ملن وِ تکرے بھل کے
جتھے انصاف سبھ نوں مکمل ملے
تیری دُنیا 'چ ایسی عدالت نہیں

جہان پھیر وی ہو یگا بہترین تیرا
جے اپنے آپ 'تے بنیا رہا یقین تیرا

کدے تاں ایس دے لاوے 'چ پھل ہسن گے
توں رکھیں سانجھ کے ایہہ درد ہے حسین تیرا

جے ڈھوڑ پے گئی اکھاں 'چ پھیر کیہ ہویا
رہے خیال کہ ہوئے نہ دل ملین تیرا

توں پرت آئیں گا وںجھلی دے وچ ہوا بن کے
وجود ہو گیا پوناں 'چ جے ولین تیرا

چلو جے تھک ہی گیا تاں توں سورجا سوں جا
جگا لیا ہے میں دیوا ایہہ جانشین تیرا

بریک تار کوئی پھر گئی جیوں دل اندر
غزل دا لفظ لفظ سی بہت حسین تیرا

گجھ اِس طرحاں ہاں لمیاں اوڑاں 'بچ جی رہے
اپنے لہو 'چوں چولیاں بھر بھر کے پی رہے

لنگھدی جہاز وانگراں جو چیخ گونجی
مٹدی نہیں اوہ بھٹکدی پوناں 'بچ ہی رہے

بلدا رہیا سی زخم دا دیوا وی رات بھر
قطرے لہو دے ڈلکدے اکھاں 'بچ وی رہے

خواباں دے مرگ مڑن گے روہی 'چوں کس طرحاں
پانی سمجھ کے جھیل جو ریتے دی پی رہے

جوندے نیں لوک شہر دی سوگی فضا 'بچ وی
کفناں دے نال نال فراکاں وی سی رہے

توڑے تمام پتھرے آوندے سی جو نظر
دسدے نہیں جو جال اوہ سوچاں 'بچ ہی رہے

روح دے پتالوں اٹھ کے بھر دیوے جو خلاء
میںوں اڈیک روز اُس آواز دی رہے

دھڑکنناں ساہاں دی گُوڑھی دوستی خطرے 'بچ ہے
اس قدر جل ہون دُوشت زندگی خطرے 'بچ ہے

کھنٹھ کھولن نوں کتے محفوظ تھاں ملدی نہیں
اس فضا وِچ دھرت کیہ اسمان وی خطرے 'بچ ہے

سو طرحاں دی زہر وگدے پانیاں وِچ گھل رہی
مچھلیو رُکھاں 'تے جاؤ، ایہہ ندی خطرے 'بچ ہے

انبروں بارش نہیں تیزاب ہی ہُن برسدا
ساویو پتّیو تہاڈی تازگی خطرے 'بچ ہے

لوک پہلاں چن 'تے ڈھونئیں دی چادر تاندے
پھیر کھندے نیں کہ اس دی چاننی خطرے 'بچ ہے

شور دی مرضی مطابق گُونجدے نیں ساز ایہہ
میریاں ہتھاں 'بچ کمبدی بنسری خطرے 'بچ ہے

ایہہ بے زبان پرکھ نہ توں چیر جنگل دے
اسیس دین گے تینوں فقیر جنگل دے

ہریک شخص ہی صندل تلاشدا ایتھے
اُداس ہو گئے ساوے کریر جنگل دے

تیرے بدن اتے وی رہنا نہ ریشمی بانا
لباس ہو گئے جے لیر لیر جنگل دے

اُداس رات 'چ کول دی ہوک سن سن کے
بھٹک ہی جان نہ ایہہ راہ گیر جنگل دے

اسیں زمین نوں گھرنوں تاں روک سکہے ہاں
غریب جھاڑ ہاں بھاویں امیر جنگل دے

درد دی پُنتک پڑھن ویلے ذرا رکھیں خیال
گجھ کو ان لکھیا وی ہے ہر حاشیے دے نال نال

بلدیاں بدلاں دی سر 'تے گشت ایہہ چنگی نہیں
اک کنی دے نال آ سکہے سمندر نوں اُبال

جے تہاڈے شبدکوشاں وِچ نہیں اک وی کنی
اُوڑ دی بھاشا 'چ تاں چکھو نہ فصلاں نوں سوال

شُرخرو ہوئے ہاں کندھاں 'تے بنا کے سولیاں
ایوں اسیں عیسیٰ بنن توں بچ گئے ہاں وال وال

بُرج دے اندر اچے وی سلطنت نہیرے دی ہے
بُرجیاں اُتے مشعلاں جگدیاں نیں بے مثال

خوب روندے نیں تے سُرمہ وی گھرن دِندے نہیں
لوک ماتم کرن ویلے وی بڑا رکھن خیال

تیرے دل ڈھاہو جواباں نال میں مَنکيا نہ سی
میں اودوں مَنکياں جدوں سی مَنک گئے میرے سوال

جے لہو وچ خوف روح اندر رہے ویرانگی
دھڑکنناں وی لگدیاں پھر حادثے دی پیر چال

سمجھنا اوکھے کوں ہے زہر کھدا زہر نوں
پیر دا کنڈا کوں نکلدا ہے کنڈے دے نال

کوئی منظر نہیں ہن راس آؤندا
ایہہ سبھ دلکش نظارے عارضی نیں
وداع ہوندا ہاں اس نگری 'چوں اتھے
ہوا، ڈھپ، رنگ، رشتے عارضی نیں

کسے اتھرو دی سچی حاضری وِچ
مِلانگے پھر خودی توں پار جا کے
ہننے آپاں جو آپس وِچ وٹائے
گلے، شکوے، اُلاںجھے عارضی نیں

میری ڈھنڈی کتھا سُن تاں لئی پر
میرے رہبر اَجے نہ صاف ہوئے
کدے کہندے ایہہ مسئلے نیں سدیوی
کدے کہندے ایہہ مسئلے عارضی نیں

میں سو واری پہاڑوں خاک ہویاں
تے اندرلی اگن وِچ راکھ ہویاں
جدوں تک شبد زندہ ہے اودوں تک
میری ہستی نوں خطرے عارضی نیں

اڈیکن رستیاں وِچ تیز ڈھپاں
توں اپنی پیر نوں چھتری بنا لے
تصور برکھ دا جو چتویا توں
ایہدی چھاں دے دلا سے عارضی نیں

بھیانک رات وِچ دیوا لہو دا
ایہہ بالے گا نہیں اعتبار مینوں
بدل سکدا ہے سولی کول آ کے
مسجے دے ارادے عارضی نیں

میری تھاویں لوک جو بھگتن سزاواں کون نہیں
پھر وی میرے واسطے کردے دُعاواں کون نہیں

ہُن تاں میں خود نال وی سہمت نہیں ہوندا کدے
مینوں میرے اُلٹ کر گئیاں ہواواں کون نہیں

میں تاں اپنے سہج مارگ 'تے ہی چلدا ہاں گھروں
کھچدیاں مینوں جو اپنے وَل دِشاواں کون نہیں

اُوڑ وِچ بُوٹے تاں ہریاں واڈیاں نوں تِر گئے
روندیاں چکھے جو ایہہ انبھول چھاواں کون نہیں

آپنی طرفوں محبت ہی اسیں ہاں بیجدے
پر مناں وِچ اگدیاں ایہہ لالساواں کون نہیں

شوکدے دریا 'چ کچے آسرے تیرن دیاں
دیکھدے میرے 'چ جو سمبھاوناواں کون نہیں

بھیجی ہنچھواں نال سی جھانجر ادھی رات نوں
تارہ تارہ کر گیا انبر ادھی رات نوں

اک پرندہ گنگدا، اکلپے نوں توڑدا
باری وچدی آ گیا دلبر ادھی رات نوں

خبرے کہڑے کال توں اک پرچھائیں روز ہی
دیوا رکھدی قبر اتے اکثر ادھی رات نوں

خواب سی سوہی رشم دا، بس اپنی ہی قسم دا
سینے وچ جیوں لہہ گیا خنجر ادھی رات نوں

کتھوں چڑھ کے آ گیا، نیند 'بچ گھورو پا گیا
یاداں دا ایہہ شوکدا لشکر ادھی رات نوں

زخماں دا موہ چندرا، دل نوں لا لے چندرا
جھلن نہ ہونی تڑپدی آندر ادھی رات نوں

تڑپ، اداسی، بے بسی، ڈر، اکلپا، تیرگی
تُردے میرے نال ایہہ تسکر ادھی رات نوں

چڑھیاں ندیاں لہن دے، پوناں نوں گجھ کہن دے
بس کر ہن توں رہن دے، چپ کر ادھی رات نوں

شاعر سی گھبرا گیا، ٹھنڈھ 'بچ مُڑکا آ گیا
آپس وِچ ہی لڑ پئے اکھر ادھی رات نوں

اس دے اندر کروٹاں لیندا سی کوئی زلزلہ
خاک دا ذرہ جدوں میں توڑ کے سی دیکھیا

میں ایہناں دے ہان دی دھرتی دی کردا ہاں تلاش
توں خلاء وچ لکدے ترشنگواں نوں دے ہوا

جے نہیں منزل ملی تاں کیہ اے پیراں دا قصور
پیر تاں چلدے رہے رستہ ہی چکھے مُر گیا

داغ ہن تڑپائے گا تینوں توے اتے بوند جیوں
زخم روح دا توں سلیقے نال بھاویں سی لیا

رشتیاں وِچ ہور، گھر وِچ ہور تے کماں 'وِچ ہور
آدمی ہر روز کئی وار دیہی پلٹدا

درد، شدت، لور تے اک یاد میرے نال سی
میں تاں اڈنا ہور سی اسمان ہی نہ پھیلیا

ایہہ مسافر تاں کتے پُجَن لئی تڑدے نہیں
اس لئی تڑدے نین کہ پرتن دا رستہ نہ رہیا

وِچ کے روح دی فقیری مٹک لے آیا ہیں توں
مٹک کیہ کرنا ہے جے سر دا ہی سَودا ہو گیا

جے توں شاعر ہیں تاں میری تڑپ نوں آواز دے
جے مصوَر ہیں تاں میری پیاس دی مُورت بنا

میرے ویٹھے سچ ستم ایوں وی کرے موسم نے
سرخ کلیاں تے سیاہ پیر دھرے موسم نے

برفباری 'سچ وی ایہہ دھرت سنگدی رہندی
اگ سینے 'سچ لکوئی ہے ٹھرے موسم نے

کوئی معصوم چمیلی نہ کتے کھولھ لوے
خط بہاراں نوں لکھے زہر بھرے موسم نے

تیری نیندر 'سچ گلاباں دی مہک گھول گیا
میرے خواہاں دے ہرے کھیت چرے موسم نے

جے ہرے ہوئے دوبارہ تاں جڑاں دے کارن
پرکھ چٹ کے نہ کدے کپتے ہرے موسم نے

ملا کے لفظاں 'چ سوہا چان
میں تیرا چہرہ اَلکِدا ہاں
سراں 'چ تینوں تلاشدا ہاں
غزل 'چ تینوں اڈکِدا ہاں

چراں توں چُپ چُپ سُلگ رہیا ساں
کہ دھڑکناں وِچ اباں اٹھیا
اُتارداں ہاں ایہہ بوجھِ دِل دا
تہانوں لگدے کہ چکِدا ہاں

جہاں لئی میں پہاڑ چیرے
لگو کے چہرے اوہ لنگھ جاندے
چوہیں میں کنڈا کریرِ دا ہاں
چوہیں میں پُتر شریکِ دا ہاں

میں ہور راہاں لئی ہاں بنیا
ایہہ میرا رستہ نہیں ہے ہرگز
جو میرا رستہ نہیں ہے اُس 'تے
مساں ہی خود نوں دھریکِدا ہاں

ختم ہو جاواں گے جے اک پل وی ہوئے بے دھیان
وقت دے بے درد پھیئے پیٹھ آیا ورتمان

کوئی دِھر چننی پوے گی، بیچ نہیں سگدے اسیں
اس زرتر جنگ دے رستہ نہیں ہے درمیان

کھولھ دے گنڈھاں تے دبی چیخ نوں کر دے رہاء
اسیں توں پہلاں کہ گھٹ جاوے لہو دا تاپمان

اس قدر مشکل نہ ہوندا ایہہ سمندر دا سفر
جے بدل لیندے جہازاں دے پُرانے بادبان

کون جانے باغ دے مہکن لئی ہوئے ذبح
کئے پھلاں دے قبیلے تتلیاں دے خاندان

گوڑھیاں چھاواں 'بچ بیٹھے لوک پڑھدے نیں کدوں
تپدیاں راہاں 'تے پیراں نے لکھی جو داستان

بس تسیں وشواس ہی کیتا نہیں تے مر گئے
سوت دی رستی نے کٹ دینی سی راہ وچلی چٹان

پون نالوں تیز رتھ اتے ہے انڈیا جا رہیا
ڈھوڑ وچ گڈے تے چکھے آ رہیا ہندوستان

گونجدے پوناں 'بچ ازلاں تیک درویشاں دے بول
شہنشاہاں دے شلا لیکھاں توں مٹ جاندے نشان

مسئلہ ہے میرا گھر دیاں کندھاں بچاؤن دا
اوہ دے رہے نیں مشورہ ملبہ اٹھاؤن دا

کنڈے ڈبو کے زہر وچ راہاں 'تے دھر گئے
وعدہ سی پیر پیر تے کلیاں وچھاؤن دا

گھر دے چراغ تڑکدے دیکھے نہیں اسیں
سانوں تاں صرف فکر سی تارے چڑاؤن دا

کچے گھراں 'تے ورھ گئی فصلاں نوں چھڈ کے
چر توں سی انتظار جس بارش دے آؤن دا

تپدے نیں راہ پھیر وی تینوں فتور ہے
جنگل دے برکھ گملیاں اندر اُگاؤن دا

ہر شخص کئی وار ہی سفنہ ہے ویکھدا
چچی دے اُتے سلگدا پربت اُکاؤن دا

ہویا ندی توں چوریوں سارا ہی انتظام
پانی نوں ریت، ریت نوں پتھر بناؤن دا

پنڈ دیاں منزلاں اداس کر جانڈیاں
لنگھاں سرہند 'چوں تاں اکھاں بھر جانڈیاں

جھاں وچ زندگی دے گیت بے شمار سی
سرسا 'چ کاش اوہ کتاباں تر جانڈیاں

جے نہ لکار اوہ آنندپروں اٹھدی
پانیاں 'چ اٹھیاں ترنگاں مر جانڈیاں

سجدہ ہواواں وی کرن چمکور نوں
کچی گڑھی اگے تازے پھل دھر جانڈیاں

متر پیارے نوں جے حال نہ اوہ دسدا
جوہاں ماچھیواڑے دیاں ہور ٹھر جانڈیاں

سینے 'چ لوکائی دے اوہ دکھ جے نہ پالدا
پالاں مظلوماں دیاں کہڑے در جانڈیاں

کچ دیاں رہ ریتاں رکھوگے کدوں تیک بچا کے
بچے دیکھ رہے نیں سدھیاں چیزاں نوں الٹا کے

چڑھدے لیہندے ایسا کاروبار نہیں سی سنیا
وچ رہے ونجارے پوناں پنجریاں وچ پا کے

دھپاں ہسی جان تہاڈی ایس سیانپ اُتے
ڈب کھڑپیاں چھاواں جوڑ رہے ہو میکھاں لا کے

سبھ رشتے ہی نرداں، بازی کون ہارنی چاہوندا
لوکیں میل ملاپ 'پچ رکھدے نیں شطرنج وچھا کے

اکھاں وچ اوہ لشک نہیں جو پاسکدی گجھ تیراں
ہر واری مُڑ آؤندے ہو شیشے وچ عکس گوا کے

پوناں دے پنڈے 'تے کس نے نام اکرنا تیرا
جس دا سی توں سایہ اوہ ہی ڈگ پیا غش کھا کے

چھتری ہی اسمان چہاں دا کیہ اوہناں توں آساں
کدھر گئے اوہ پنچھی جو لے جانڈے جال اڈا کے

ایس گُفا دے اندر وچھیاں کوہاں تیک سرنگاں
لنگھ جا پانی ہو کے جاں پھر مُڑ جا داغ لوا کے

اکھر ہی آوازاں بن کے سدا سلامت رہندے
پتھر تاں ریتا ہو جانڈے آخر آؤدھ ہنڈھا کے

نیر نرتنر وہ رہیا ڈور سمندر تیک
مارو تھل دیا کنکیا ڈیک سمیں دا ڈیک

اک پھنیاں دی اپنی مرضی پچھدا کون
کتھوں اگے ہو گئے کتھوں دے وسنیک

جھگڑا روح قلبوت دا منکنا کہڑے حال
ہر تت ایہو سمجھدا بس میں ہی ہاں ٹھیک

ساری عمر نہ گھلھدی رڑکے ہر ساہ نال
پے جاوے اک وار جے دل وچ گنڈھ بریک

وے باغاں دیا طوطیا گجھ تاں حرف اٹھال
پنجرے اتے اُکری مینا دی تحریک

روہیاں اندر بھٹکدی پنا تیری روح
سکی ریت 'چ ڈب گئی سسینے تیری چیک

ایہہ کبھی پت جھڑ ہے جس دی دستک توں ہی ڈر کے
پتیاں دی تھاں پنچھی ڈگ رہے نیں اک اک کر کے

کچ دے ایہہ فانوس تسیں لے آئے ہو بازاروں
شاہوکار ہنھیرے کول مشعلاں گہنے دھر کے

سلھی ریت نچوڑیاں نیں روز تہائیاں چڑیاں
اڈ گئے نیں ہنس سروور پنچھاں اندر بھر کے

ویرانے وچ بھٹکے میری ہی تہ کیوں ہر واری
اوس ندی نوں وی چاہیدا ہے میرے ول سر کے

ڈونگھی کالی رات ندی وچ ڈب گئے نیں تارے
پرلے پار اڈیک رہے اک دیوے دی اکھ فرقے

میں جو لکھیا روح دی لپی وچ لکھیا ہے یارو
پیش تہاڈی خدمت وچ نیں دل دے سوہے ورقے

